

RAPORT

Zadanie 1: Przeprowadzenie analizy danych zastanych (*desk research*) odnoszących się do miasta Jasła

Opracowanie wykonane na Zamówienie Urzędu Miasta Jasła,
na podstawie umowy nr FE.042.10.5.1.2016.
28 marca 2017 r.

Autorka: Dagmara Mliczyńska Hajda

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

1. Wprowadzenie	2
2. Tok analizy i wnioski szczegółowe	2
3. Wnioski aplikacyjne i podsumowanie	8
4. Spis tabel	9
5. Źródła - spis przeanalizowanych opracowań i dokumentów	9

1. Wprowadzenie

Opracowanie jest pierwszym z serii 3 raportów, relacjonujących prace analityczne i diagnostyczne przeprowadzone na zamówienie miasta Jasło w marcu i kwietniu 2017 r., w związku z planowaniem procesu rewitalizacji obszaru zdegradowanego w tym mieście.

Zakres tego raportu wynika z oczekiwań Zamawiającego, określonych w zapytaniu ofertowym. Nie jest to ewaluacja, opinia na temat, czy też recenzja żadnego z analizowanych opracowań, w tym *projektu GPR dla miasta Jasła na lata 2014-2020*, które przygotowano przez inny podmiot.

Analiza została przeprowadzona według wytycznych Zamawiającego, zgodnie z zaleceniami i w zakresie ustalonym przez Zamawiającego.

Lista przeanalizowanych dokumentów (opracowań, spisów, analiz itp. została zamieszczona na końcu), a odwołania do poszczególnych dokumentów podano w nawiasach kwadratowych, gdzie cyfra przed przecinkiem oznacza nr źródła na liście przeanalizowanych materiałów.

2. Tok analizy i wnioski szczegółowe

Przyjęto następujący tok analizy: zjawiska i czynniki egzogeniczne – w kontekście opracowań strategicznych miasta, a następnie zjawiska i czynniki endogeniczne, lokalne uwarunkowania. Kontekstem merytorycznym analizy jest proces rewitalizacji, planowany przez miasto (jst), w oparciu o opracowywany gminny program rewitalizacji (GPR).

Na podstawie studiów materiałów źródłowych i wykonanej analizy danych zastanych można sformułować następujące wnioski:

1. Utrata kapitału ludzkiego jest obecnie najpoważniejszym problemem miasta. Wpływa to na systematyczne obniżanie się kapitału społecznego miasta [poz.7, ss. 32-47]. Czynniki negatywnie modelujące ten proces, o których wspomina Zintegrowana Strategia Świadczenia Usług Publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020 [9], to między innymi utrata potencjału uczniów najzdolniejszych, migracje osób posiadających najcenniejsze kompetencje oraz brak strategii wykorzystania wiedzy, umiejętności i doświadczenia ludzi starszych, z czym wiąże się niska aktywność zawodowa i edukacyjna seniorów. Oprócz tego, wśród wszystkich grup wiekowych, poza najmłodszymi, zdiagnozowano relatywnie niską ocenę wartości, jaką jest bezinteresowność potencjalnie zmniejszająca skłonność do podjęcia aktywności wolontaryjnej oraz przeciętnie niższa niż w Polsce skłonność do zrzeszania się co niewątpliwie wiązać należy z dominującą pozycją samorządu, jako głównego lidera społecznego, którego inicjatywa (lub jej brak) przesądza o kształcie sektora [s. 20-22], a w rezultacie o przyszłym kształcie życia społecznego Jasła.
2. Miasto dysponuje bogatym zbiorem planów i strategii, popartych wnikliwymi analizami i diagnozami (np. poz. 6, 7, 8), ukazującymi w przekonujący sposób uwarunkowania, czynniki i zjawiska, które należy brać pod uwagę, podejmując przygotowanie programu rewitalizacji, którego celem jest realny wpływ na rzeczywistość, poprzez skorygowanie bądź zmianę stanu rzeczy, przede wszystkim w obszarach zdegradowanych.
3. Te diagnozy i wnioski moim zdaniem zostały uwzględnione i wykorzystane przy tworzeniu trzech projektów: „e-migracja”, „CK Jasło” oraz „Centrum Kultury i Techniki”, ponieważ wiedza o przyczynach kryzysu została przełożona na zaplanowanie działań przeciwdziałających migracji młodych i wykształconych Jasłan, oraz działań zwiększających dostępność transportową Jasła [8, s. 92-93] i jego atrakcyjność, jako miasta o dobrze wykształconych, różnorodnych funkcjach regionalnych.
W sumie program przewiduje realizację 28 projektów, z których 25 polega wyłącznie na budowie nowych publicznych obiektów (dróg, rond, siłowni, ścieżek rowerowych, stadionu itp.) albo modernizacji istniejących obiektów kubaturowych. Trudno ocenić, czy i w jaki stopniu są to przemyślane decyzje, ale trzeba zauważyć, że realizacja programu w pełnym zakresie wzbogaciłaby Jasło o dwie biblioteki (które zostały, chyba nieprzypadkowo, zaplanowane w projektach: nr 1 - projekt CK JASŁO i nr 7 projekt - Utworzenie w Jaśle Centrum Kultury i Techniki).
4. Wobec tego należy ponownie podkreślić, że analiza danych zastanych prowadzi do nowego wniosku, że coraz poważniejszym problemem miasta jest utrata mieszkańców. Nie jest to jednak sytuacja szczególna, dotycząca wyjątkowo to jedno miasto.
Spadek liczby ludności dotyka wszystkich miast średniej wielkości położonych w województwie podkarpackim. Przyrost odnotowuje jedno, jedyne duże miasto tego regionu (pow. 100tyś. mieszkańców), stolica województwa – Rzeszów.
Mediana zbioru wartości wskaźnika zmiany ludności, dla dekady lat: od 2006 do 2015 i 11 miast, które odnotowały spadek ludności, to: -24,7/ 1000 mieszkańców. Jasło z wartością: – 48,9 znajduje się w grupie miast o zdecydowanie ponadprzeciętnej dynamice spadku ludności. Choć przy tym, podlega przecież takim wpływom otoczenia społeczno-gospodarczego i kulturowego, jak inne miasta tego samego typu (tj. miasta średniej wielkości, nie będące miastami na prawach powiatu, np. Sanok).

Tabela 1: Zmiany liczby ludności w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego w ostatnich 10 latach.

Nazwa	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Dekada
	Osoba										
Jasło	-6,6	-5,8	-2,5	-3,9	1,2	-6,2	-7,5	-7,6	-2,8	-7,2	-48,9
Sanok	-4,3	-4,0	0,2	1,4	7,1	-6,7	1,8	-8,9	-5,4	-8,6	-27,4
Krosno	-2,0	-5,1	1,2	0,0	-0,4	-3,5	-0,9	-1,8	-6,1	-3,4	-22,0
Jarosław	-3,9	-6,1	-3,8	-3,9	-0,4	-6,0	-7,1	-7,3	-8,8	-11,3	-58,6
Przemysław	3,3	-3,9	-5,7	-1,5	-19,8	-5,7	-7,0	-10,0	-3,1	-11,4	-64,8
Łańcut	2,7	-3,0	-2,4	-0,4	9,1	0,9	-3,1	-3,8	-5,1	-8,5	-13,6
Rzeszów	30,5	17,7	24,5	12,3	35,9	4,6	11,0	5,9	11,0	4,2	157,6
Dębica	-4,3	-3,2	-0,3	0,9	10,7	-0,3	-1,1	-6,9	-6,1	-3,9	-14,5
Leżajsk	-2,1	-6,4	-0,7	-0,8	26,3	-2,1	-4,1	-5,9	-7,8	-9,2	-12,8
Mielec	-2,0	-1,8	-0,4	-3,0	12,8	-1,8	-3,9	-2,3	-4,4	-3,0	-9,8
Stalowa Wola	-9,1	-7,8	-9,8	-7,2	21,8	-8,6	-8,8	-7,8	-6,3	-5,8	-49,4
Tarnobrzeg	-1,4	-5,5	-3,1	-4,0	-10,9	-5,1	-1,6	-7,1	-4,5	-3,8	-47,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS [18].

5. Jak pokazuje zestawienie w kolejnej tabeli (nr 2), gdy je przeanalizować i porównać z wskaźnikami obrazującymi utratę ludności, to można zauważyć, że poziom wydatków gminy (na jednego jej mieszkańca) nie jest w analizowanej grupie z nim skorelowany (czyli: depopulacja najprawdopodobniej nie jest zjawiskiem, które można modelować poprzez wzrost /spadek wydatków na realizację ogółu zadań gminy, w tym na inwestycje (wydatki majątkowe). Dwie ostatnie kolumny pokazują grupy (najwyższe, powyżej i poniżej mediany, która dla zbioru wydatków uśrednionych wynosi 3 061,3 zł a dla zsumowanych to 18 367,93 zł.

Tabela 2: Wydatki gminy na 1 mieszkańca w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego

Nazwa	Wydatki gminy na 1 mieszkańca w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego							
	Ogółem							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Średnio	2010-2015
Zł								
Jasło	3 585,64	2 808,19	3 172,13	3 118,17	3 359,89	3 526,21	3 261,70	19 570,22
Sanok	2 400,99	2 726,53	2 724,16	2 791,75	2 890,04	3 007,90	2 756,90	16 541,37
Krosno	4 875,14	5 520,92	5 669,13	5 711,78	6 428,97	6 924,75	5 855,12	35 130,70
Jarosław	2 411,50	2 416,68	2 680,49	2 833,46	2 887,27	2 893,29	2 687,12	16 122,69
Przemysław	4 792,36	7 346,01	5 683,56	5 298,30	5 783,43	5 398,21	5 716,98	34 301,88
Łańcut	2 438,91	2 854,75	2 524,51	3 013,15	2 930,39	3 403,91	2 860,94	17 165,64
Rzeszów	4 313,03	4 472,03	5 086,64	5 333,69	5 727,54	6 222,71	5 192,61	31 155,65
Dębica	2 860,27	2 653,08	2 481,93	2 542,92	2 949,20	2 871,20	2 726,43	16 358,59

Nazwa	Wydatki gminy na 1 mieszkańca w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego							
	Ogółem							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Średnio	2010-2015
	Zł							
Leżajsk	2 539,24	2 537,97	2 535,99	2 810,39	2 518,86	2 474,62	2 569,51	15 417,06
Mielec	2 473,08	2 654,75	2 874,79	2 701,35	2 879,62	3 242,12	2 804,28	16 825,69
Stalowa Wola	2 997,58	3 228,22	3 483,49	3 435,72	3 701,12	3 059,83	3 317,66	19 905,98
Tarnobrzeg	5 224,11	5 318,02	4 375,83	4 775,04	4 950,23	4 412,87	4 842,68	29 056,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS [18].

6. Istotne jest najprawdopodobniej to, jaka sfera usług samorządu jest z ww. wydatków finansowana najintensywniej, ponieważ zestawienie wysokości wydatków na cele mieszkaniowe (poz. budżetowa :700) znajduje pewne odzwierciedlenie w niższej dynamice spadku liczby mieszkańców w tych miastach, które tę sferę usług finansują na poziomie wyższym, niż to ma miejsce przeciętnie, w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego (zob.: tabela nr 3). Jasło nie należy do tej grupy miast. Wśród projektów rewitalizacyjnych zgłoszonych do GPR jedyne przedsięwzięcia poprawiające jakość usług mieszkaniowych zgłoszone zostały przez Jasielską Spółdzielnię Mieszkaniową. W porównaniu do innych miast województwa mało się buduje mieszkań (np. w Krośnie zdecydowanie więcej ale są też dużo mniejsze niż te, budowane w Jasle - o 1/3 [10, s.52].

Tabela 3: Wydatki miast województwa podkarpackiego na cele mieszkaniowe

Wydatki miast na cele mieszkaniowe			
	Suma wydatków 2010-2015	Średnio rocznie 2010-2015	Średnio rocznie na 1 mieszkańca
Zł			
Jasło	12074214,80	2012369,13	56
Sanok	15866642,86	2644440,48	69
Krosno	100158035,20	16693005,87	357
Jarosław	7263298,64	1210549,77	32
Przemyśl	23490817,59	3915136,27	62
łańcut	9952205,36	1658700,89	93
Rzeszów	150551093,67	25091848,95	135
Dębica	7144163,68	1190693,95	26
Leżajsk	3504499,20	584083,20	41
Mielec	42466094,92	7077682,49	117
Stalowa Wola	66373778,38	11062296,40	176
Tarnobrzeg	9888934,71	1648155,79	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS [18].

7. Wśród deficytów w zakresie usług społecznych wyróżnić można następujące: opieka nad dziećmi do lat 3, szkoły artystyczne, edukacja pozaszkolna, zajęcia pozalekcyjne, w tym szczególnie bezpłatne lub częściowo płatne, usługi dla organizacji pozarządowych [6].

Różnicowanie w dostępie do usług społecznych wpływa na polaryzację społeczeństwa, utrwała segregację ekonomiczną (uniemożliwia albo utrudnia ruchliwość społeczną).

8. Mieszkańcy najniżej oceniają najniżej oceniają usługi w następującym zakresie: sieć wodociągowa i kanalizacja, infrastruktura drogowa, transport zbiorowy samochodowy i kolejowy, specjalistyczna opieka zdrowotna, opieka nad dziećmi w wieku 0-6 lat oraz usługi związane z kulturą wyższą (np. teatr). Analiza danych zastanych pokazuje, że wśród licznych diagnoz brak dobrego rozeznania potrzeb mieszkańców w zakresie usług kultury, interpretacja wyników badań przeprowadzonych w celu zidentyfikowania deficytów w usługach publicznych powinno być w tym zakresie pogłębione. Konieczne wydaje się sprzęgnięcia polityki ludnościowej miasta z przyciąganiem specjalistów/fachowców, np. lekarzy (ilość medyków na 10 000 mieszkańców jest w Jaśle niższa niż przeciętnie w kraju [6]).

9. Strategia rozwoju [10] obejmuje różnorakie działania (zadania), a przy tym przewiduje rewitalizację obszarów miejskich, jako jedno z 16. „zadań realizacyjnych” [s.91] celu. Strategia nie operuje kategorią „obszar problemowy” w ujęciu terytorialnym. Trzy pierwsze zjawiska, które wymienia jako słabe strony miasta w sferze społecznej, to: ujemne saldo migracji, relatywnie wysoką stopę bezrobocia i relatywnie niski poziom dochodów ludności. Natomiast najistotniejsze zagrożenia wg tego planu, to: emigracja ludzi młodych i wykształconych, zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz starzenie się społeczeństwa [10, s. 72].

Strategia definiuje 4 obszary strategiczne - kolejno (hierarchicznie?): 1. Rozwój gospodarczy; 2. Infrastruktura techniczna ; 3. Infrastruktura społeczna ; 4. Turystyka i kultura, przez co zestaw 19 ustalonych celów – w każdym z tych obszarów co najmniej cztery, jest zbiorem rozproszonych elementów, które mają być zrealizowane poprzez wykonanie 54 zadań. Rewitalizacja obszarów miejskich jest w niej zadaniem realizacyjnym w obszarze „Turystyka i kultura (!).

Taki kształt strategii moim zdaniem uniemożliwia określenie, dlaczego i w jaki sposób miasto planuje wykorzystać ten instrument zgodnie z jego przeznaczeniem, określonym w ustawie o rewitalizacji i adekwatnie do długofalowej polityki rozwoju Jasła a przy tym w zgodzie z treścią projektu GPR (zob.: schemat na rysunku nr 20, s.95), skoro w Strategii znalazło się stwierdzenie, że „Obszar Turystyka i Kultura najlepiej koordynować będzie Wydział Oświaty Kultury i Sportu” (s. 96). Zaproponowane w Strategii „wskaźniki monitoringu” (s. 100), nie znajdują odzwierciedlenia w projekcie GPR, najprawdopodobniej dlatego, że nie obejmują mierników, przydatnych do tego celu.

Wobec finalizowania opracowania GPR pozostaje do rozważenia kwestia aktualizacji strategii rozwoju miasta, co najmniej w zakresie, który zagwarantowałby osiągnięcie czytelnej, ideowej kompatybilności obu planów.

10. Podobnie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jasła na lata 2013-2018 moim zdaniem wymagać będzie modyfikacji, przede wszystkim w części operacyjnej.

Celem tej Strategii [13] jest „łagodzenie skutków” dominujących problemów społecznych w Jaśle, bez wchodzenia w działania odnoszące się do przyczyn [13, s.11]. Główną przesłanką udzielania pomocy społecznej jest w Jaśle ubóstwo [tamże, s.32], a uczestnicy badania [tamże, s.92] uważają, że znajdują się w grupie narażonej na ryzyko ubóstwa z powodu braku stałej pracy. Według ww. strategii przeważające, poważne problemy społeczne mieście dotyczą ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, uzależnień i przemocy oraz bezpieczeństwa publicznego [tamże, s. 93]. Zakres problemów (słabych stron miasta) powiązanych w tej

strategii ze zjawiskiem ubóstwa jest następujący: Ograniczone środki finansowe na działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu, zbyt mała ilość podmiotów działających w obszarze aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, niewystarczająca ilość organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych, zdegradowana w niektórych rejonach miasta tkanka miejska - miejsca generowania niepożądanych postaw społecznych oraz słabo rozwinięta infrastruktura placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i mała skuteczność programów aktywizujących. Do słabych stron zaliczono również wysoką stopę bezrobocia [tamże, s.94], wskazują jednocześnie, że słabości miasta w tym zakresie polegają na: braku atrakcyjnych warunków do zatrudniania ludzi młodych, niskich kwalifikacjach osób bezrobotnych, niedostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy, niedostatecznie rozwiniętej infrastrukturze turystycznej, wysokim saldzie tymczasowej emigracji zarobkowej i niewystarczającej liczbie podmiotów ekonomii społecznej [s. 95]. Strategia wskazuje również na wzrost przestępczości kryminalnej, istnienie na terenie miasta rejonów szczególnie zagrożonych różnorodnymi patologiami społecznymi, wysoką pozycję alkoholizmu w identyfikacji najważniejszych problemów społecznych miasta i wzrost liczby osób pijących alkohol w stosunku do lat ubiegłych [s.97-98].

11. W Jaśle postępuje zmiana struktury mieszkańców – dokumenty i analiza danych statystycznych GUS wskazują na rosnącą dominację kobiet w starszych grupach wiekowych, a szczególnie wśród osób sędziwych wśród których, w grupie wiekowej powyżej 85 lat kobiety stanowią prawie $\frac{3}{4}$ [14, s.8], w tej sytuacji nie dziwi fakt, że zdecydowana większość słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku to kobiety [tamże, s.13], choć przy tym wśród seniorów przeważa pogląd, że miejscem spędzania czasu wolnego i polem do kontaktów społecznych dla osób w tym wieku jest dom – 80% [tamże, s.15]. Seniorzy coraz częściej korzystają z pomocy społecznej - Z roku na rok rośnie liczba takich osób ale również i udział procentowy korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie osób w wieku 60+ [tamże, s.16], które najczęściej korzystają z zasiłków celowych (zwykłych i specjalnych). Równocześnie wyraźnie zaznacza się brak strategii, w jaki sposób zagospodarować tę część kapitału ludzkiego i społecznego miasta – wykorzystać wiedzę, umiejętności i doświadczenia ludzi starszych.
12. Na podstawie analizy opracowań strategicznych [12 i 14] trudno ustalić, jak obecnie wygląda sytuacja rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji wychowawczych lub opiekuńczych albo rodzin zastępczych, ponieważ odpowiednia strategia gminy została przygotowana do roku 2017. Poprzednia pokazywała dane, które wskazywały na spadek liczby rodzin zastępczych i spadek liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych albo placówkach opiekuńczo wychowawczych, a główną przyczyną skierowania dziecka do ww. było (?) jest sieroctwo społeczne. Natomiast obie strategie [12 i 14] potwierdzają, że systematycznie rośnie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, przy czym głównie są to rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci. Główną przyczyną udzielania pomocy społecznej rodzinom to, kolejno: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność [tamże, s. 11-12]. Natomiast najczęstsza przyczyna sytuacji kryzysowych wywołanych sytuacją rodziców to uzależnienia (alkohol i narkotyki) [tamże, s.15].
13. Jak wynika z analizowanych materiałów [np.: 12], od co najmniej kilku lat fachowcy zauważają pogłębianie się poczucia bezradności wśród młodych ludzi, niską aktywność społeczną mieszkańców i mało atrakcyjną ofertę bezpłatnych form spędzania wolnego czasu [tamże,

s.31] przy jednoczesnym wskazywaniu, że dostępne są zarówno zinstytucjonalizowane jak i społeczne formy pomocy rodzinie, poradnictwo i wiedza z zakresu aplikowania o środki unijne. Dlatego pojawia się pytanie o ich adekwatność lub skuteczność [tamże, s. 31]. Problemem może być również fakt, że jedynie co trzeci z badanych mieszkańców Jasła [17, s.18] uważa, że przemoc nie jest dobrym sposobem na rozładowanie negatywnych emocji, co powoduje, że znaczna część problemów i konfliktów w rodzinach wiąże się z tym zjawiskiem, pomimo zwiększania się świadomości społecznej w zakresie wiedzy, rozpoznawania zagrożeń i profilaktyki przemocy w rodzinie [tamże, s.25-26].

14. Nadal (jeszcze) obowiązujący Program Wspierania Rodziny (ważny do 2017, [13]) za słabość miasta wskazuje bezrobocie i trudną sytuację finansową rodzin, patologie społeczne i uzależnienie od pomocy społecznej i dziedziczenie nieporadności, postaw roszczeniowych oraz niska aktywność podmiotów (publicznych i społecznych) w pozyskiwaniu pomocy na projekty służące rozwiązywaniu problemów społecznych [13, s. 42]. Zdiagnozowane zagrożenia obejmują czynniki zewnętrzne (tendencje demograficzne) jak i czynniki środowiskowo-kulturowe (osłabienie więzi rodzinnych, konsumpcyjny styl życia) [tamże, s. 43-44]. Program wskazuje, że głównym celem działań powinno być tworzenie „efektywnego systemu wsparcia rodziny” co sugeruje, że dostępne w mieście zasoby są niewłaściwie wykorzystywane (organizowane), a niezbędne zmiany polegać powinny na podniesieniu jakości usług wsparcia.
15. Kontekstem interpretacyjnym dla tych konkluzji mogą być wyniki badań, które znalazły się w Diagnozie [6], mówiące o drastycznie niskim poziomie kapitału relacyjnego u dorosłych mieszkańców Jasła, którzy bardzo rzadko rekomendowali w badaniu by w Jasle zamieszkać. Obrazu dopełnia niski udział procentowy wskazań, że „BEZINTERESOWNOŚĆ to cnota”. Kwestia wzorców kulturowych, systemu wartości i postaw społecznych – w odniesieniu do przyczyn decyzji migracyjnych młodych - wydaje się być istotnym zagadnieniem, ponieważ wśród badanych młodych również odnotowano niski poziom kapitału relacyjnego, a jedynie ½ badanych stwierdziła, że jest zadowolona z tego, że mieszka w Jasle.
16. Identyfikacja z miejscem, w którym się żyje – poczucie tożsamości stanowi o potencjale zmian, jakie można by wprowadzić w mieście. Dezintegracja społeczna, która może nadejść wskutek coraz silniejszego rozwarstwienia ekonomicznego, zazwyczaj towarzyszącemu depopulacji, może tę identyfikację skutecznie i na długo utrudnić.

3. Wnioski aplikacyjne i podsumowanie

Odpływ mieszkańców jest zjawiskiem bezdyskusyjnie negatywnym, którego przesłanki powszechnie lokuje się w sferze czynników egzogenicznych (np. zmiany kulturowe - styl życia, uwarunkowania rynku pracy i różnicowanie płac itd.), pomijając przy tym lub marginalizując inne czynniki: endogeniczne – lokalne uwarunkowania, które stymulują podejmowanie decyzji migracyjnych.

Analiza dokumentów pokazuje, że te lokalne uwarunkowania zostały w Jasle rozpoznane, zbadane i zdiagnozowane, natomiast brakuje konkretnych, energicznie wdrażanych a długofalowych działań, które byłyby nakierowane na ich zmianę, a przy tym mieściły się w katalogu zadań własnych jst.

Projekty zintegrowane: „e-migracja” i „CK – Jasło” mają potencjał zmiany, gdy wejdą do realizacji, mogą stać się katalizatorem procesu ożywienia miasta.

Zestaw przanalizowanych dokumentów składa się na obszerną bazę wiedzy o mieście. Przydatne byłoby jej uporządkowanie, usystematyzowanie i udostępnienie, w formie przystępnej dla przeciętnego użytkownika zainteresowanego miastem lub uczestnictwem w procesie rewitalizacji. Wydaje się, że wobec wyzwań rozwojowych Jasła warta przanalizowania byłaby sugestia wprowadzenia jednolitego w ramach jst, oraz systematycznego monitoringu – na kształt obserwatorium rozwoju miasta, najlepiej w oparciu o system informacji przestrzennej (o terenie).

4. Spis tabel

Tabela 1: Zmiany liczby ludności w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego w ostatnich 10 latach.....	4
Tabela 2: Wydatki gminy na 1 mieszkańca w miastach średnich i dużych województwa podkarpackiego	4
Tabela 3: Wydatki miast województwa podkarpackiego na cele mieszkaniowe	5

5. Źródła - spis przeanalizowanych opracowań i dokumentów

1. Raport ex- post z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Jasła na lata 2007-2013
2. Opracowanie stanowiące załącznik do uchwały nr XXIV/218/2016 Rady Miejskiej Jasła z dnia 11 kwietnia 2016 r. pn. „Diagnoza. Miejski Program Rewitalizacji dla Jasła na lata 2014-2020”.
[http://bip.strefajaslo.pl/rewitalizacja/za_nr_2.pdf] dostęp 21.03.2017 r.
3. Wykaz zgłoszonych projektów do Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Jasła na lata 2014-2020
[http://www.jaslo.pl/sites/default/files/pliki/projekt_gminnego_programu_rewitalizacji_dla_jasla_na_lata_2014-2020_0.pdf] dostęp 21.03.2017 r.
4. Zintegrowany projekt rewitalizacyjny „e-migracja”.
5. Zintegrowany projekt rewitalizacyjny „CK Jasło”.
6. Diagnoza kapitału intelektualnego powiatu jasielskiego
[http://www2.um.jaslo.pl/diagnozy/Diagnoza%20kapita%C5%82u%20intelektualnego/Diagnoza%203_30-11-2013.docx] dostęp 20.03.2017 r.
7. Diagnoza stanu oraz społecznego zapotrzebowania na usługi publiczne w gminach powiatu jasielskiego
[http://www2.um.jaslo.pl/diagnozy/Diagnoza%20stanu%20oraz%20zapotrzebowania%20na%20uslugi%20publiczne/Diagnoza%201_22-11-2013.pdf] dostęp 19.03.2017 r.
8. Diagnoza sposobów zwiększenia koordynacji działań w zakresie usług publicznych pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego na terenie powiatu jasielskiego
[http://www2.um.jaslo.pl/diagnozy/Diagnoza%20zwiększania%20sposobów%20koordynacji%20działań%20jst/Diagnoza%202_22-11-2013.pdf] dostęp 20.03.2017 r.

9. Zintegrowana strategia świadczenia usług publicznych dla jasielskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2014-2020 [<http://www.strefajaslo.pl/download/Strategia.pdf>]dostęp 21.03.2017 r.
10. Strategia Rozwoju Miasta Jasła na lata 2007-2020 [http://um_jaslo.bip.gov.pl/strategie-programy-plany/strategia-rozwoju-miasta-jasla-na-lata-2007-2020.html] dostęp 21.03.2017 r.
11. Program reformujący (w ramach program „Jasło miasto wiedzy”).
12. Gminny Program Wspierania Rodzin dla Miasta Jasła na lata 2015-2017 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/GWPR.pdf>] dostęp 21.03.2017 r.
13. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jasła na lata 2013-2018 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/2014.10.20/Strategia%20Rozwi%C4%85zywania%20Problem%C3%B3w%20Spo%C5%82ecznych%20dla%20Miasta%20Jas%C5%82a%20na%20lata%202013-2018.pdf>] dostęp 21.03.2017 r.
14. Gminny Program Wspierania Rodzin 2012- 2014 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/Gminny%20Program%20Wspierania%20Rodzin.pdf>] dostęp 24.03.2017 r.
15. Program Osłony 2014-2020 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/Program%20Os%C5%82onowy.PDF>] dostęp 24.03.2017 r.
16. Program Aktywności Lokalnej Miasta Jasła dla Seniorów na lata 2016 - 2020 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/2016.04.28/20160428102259117.pdf>] dostęp 24.03.2017 r.
17. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 2011-2015 [<http://www.mopsjaslo.pl/uploads/2014.10.20/Miejski%20Program%20Przeciwdzia%C5%82ania%20Przemocy%20w%20Rodzinie.pdf>] dostęp 25.03.2017 r.
18. Dane Głównego Urzędu Statystycznego (profil jst., agregowane dane porównawcze).

